

UVAJANJE INTEROPERABILNOSTI NA CIVILNEM PODROČJU DELOVANJA ZVEZE NATO

Interoperability in Nato Civil Emergency Planning

Jasmina Karba * UDK 614.8:355.02

Povzetek

V okviru zveze NATO posvečajo veliko pozornost zagotavljanju interoperabilnosti - kompatibilnosti sodelavcev v skupni nalogi. Lansko leto so na področju civilnega načrtovanja ukrepov za krizne razmere v zvezi NATO predlagali, da se preuči možnost razvijanja posebnih, "civilnih" ciljev interoperabilnosti za sile in sredstva držav, ki jih te nudijo za skupno delovanje ob kriznih razmerah/nesrečah. Za ta namen so ustanovili posebno delovno skupino, ki predlaga, da se interoperabilnost na civilnem področju uvaja postopno in tako, da bo uporabna za članice in partnerice Severnoatlantske zveze.

Abstract

Interoperability is a fundamental part of NATO policy. There are many NATO standard agreements governing equipment specification and procedures, designed to ensure that military units can function in combined operations. The PfP Planning and Review Process extends this process of standardisation within the framework of PfP. Partners' Individual Partnership Programmes identify nacional resources available for PfP activities.

At the 1996 SCEPC (Senior Civil Emergency Planning Committee) Spring Plenary meeting with Partners, it was agreed that an ad hoc group (first NATO/Partner ad hoc joint working group in Civil Emergency Planning) be formed in order to examine the scope for developing, implementing and monitoring interoperability objectives in key areas of civil emergency planning.

In the final report of this group, a number of recommendations for taking this work forward through the Planning Boards and Committees and using the CEP and Review Cycle as a mechanism for developing and monitoring CEP goals which will enhance interoperability in PfP operations were made. The Ad Hoc Group took the view that PfP Planning and Review Process Interoperability Objectives provided a valuable identification of areas where there was a need for CEP work to be undertaken by nations in support of PfP joint operations, but that the CEP goals should be available to all nations who might choose to adopt them, as well as to those Partners who had declared assets to PfP operations.

Cilji držav članic zveze NATO in partnerskih držav, ki sodelujejo v programu Partnerstvo za mir, so na področju civilnega načrtovanja ukrepov za krizne razmere enaki, to je čim učinkovitejše načrtovanje ukrepov za premagovanje kriznih razmer različnih vzrokov in ukrepanje ob kriznih razmerah. Posamezne države so pri tem kot člani verige (različnih dimenzij in različno trdni). V primeru potrebe po skupnem delovanju morajo učinkovati kot enotna veriga, ki bo zdržala breme. Načrtovanje civilnih ukrepov za krizne razmere je v nacionalni pristojnosti članic Zveze, ki na tem področju do sedaj ni "predpisovala" (določala) skupnih meril oziroma standardov za postopke ravnanja ljudi ali opremo.

Interoperabilnost opreme in postopkov ravnanja ljudi je že dolgo temeljno načelo sodelovanja članic Severnoatlantske zveze na vojaškem področju. Gre za veliko standardov, ki določajo vrsto opreme in postopke z namenom, da zagotovijo možnost sodelovanja v skupnih operacijah. Proces načrtovanja in ocenjevanja v okviru programa zveze NATO Partnerstvo za mir razširja proces interoperabilnosti tudi na partnerske države. Omenjeni proces je orodje zveze NATO, s katerim vsako leto pregleda dosežke in napredovanja partneric ter opravljene dejavnosti na različnih področjih. Partnerice se prostovoljno odločajo o sodelovanju v tem procesu. Med drugim se v omenjenem procesu preverja tudi doseganje t. i. ciljev interoperabilnosti, s katerimi želijo zagotoviti, da bodo sile in sredstva, ki jih partnerice ponujajo za sodelovanje v operacijah Partnerstva za mir, usposobljene in opremljene kompatibilno do tolikšne mere, da bo njihovo sodelovanje pri operacijah potekalo brez težav. Seznam ciljev interoperabilnosti pripravijo vojaški uslužbenci zveze NATO. Partnerice se glede na njihovo uporabnost v "domaćih razmerah" in glede na zastavljene cilje sodelovanja z zvezo NATO odločijo za področje, na katerem želijo doseči interoperabilnost, in si za to določijo časovni rok.

Odgovorni v Severnoatlantski zvezi so menili, da bi bilo smiselno preučiti možnosti za uvajanje interoperabilnosti tudi na civilno področje delovanja Zveze. Za ta namen so v okviru Višjega odbora zveze NATO za civilno načrtovanje ukrepov za krizne razmere ustanovili posebno delovno skupino. V nasprotju z vojaškimi kolegi, pri katerih je pobuda na strani članic Zveze in kjer imajo partnerice pasivno vlogo, so v delovni skupini na področju civilnega načrtovanja ukrepov za krizne razmere prvič enakopravno sodelovali predstavniki članic in partneric zveze NATO. Le na ta način se lahko razvija interoperabilnost na tistih področjih in do tiste ravni, ki je uporabna za članice in partnerice Zveze, kar je pogoj za učinkovito medsebojno sodelovanje.

V delovni skupini so sodelovali predstavniki Češke, Grčije, Madžarske, Nizozemske, Poljske, Slovenije, Ukrajine, Velike Britanije in ZDA. Delovna skupina si je zastavila naslednje cilje:

- preučiti smiselnost in določiti namen razvijanja interoperabilnosti na področju civilnega načrtovanja ukrepov za krizne razmere
- pregledati cilje interoperabilnosti iz Procesa načrtovanja in ocenjevanja in določiti povezave s civilnim področjem
- določiti področja, na katerih bi bilo smiselno oblikovati dodatne cilje interoperabilnosti.

Pri delu je delovna skupina orala ledino, saj je po eni strani ta problematika v okviru zveze NATO popolnoma nova, po drugi strani pa se pri rešitvah ni dalo izogniti pravilom, ki veljajo za sodelovanje držav v zvezi NATO, upoštevati pa je bilo treba tudi nacionalne posebnosti in že dosežene rešitve na tem področju v drugih mednarodnih organizacijah.

Skupina je brez zapletov ugotovila, da je tudi za področje civilnega načrtovanja ukrepov za krizne razmere smiselno in koristno prizadevanje za določeno raven interoperabil-

nosti in da je namen pri tem jasan: učinkovito sodelovanje v skupnih operacijah. Ključnega pomena za nadaljnje delo je bilo soglasno spoznanje, da je prizadevanje za doseganje interoperabilnosti na civilnem področju smiselno le, če bodo v tem procesu sodelovale članice in partnerice zveze NATO in da gre pri tem za vojaške in civilne sile ter sredstva članic in partneric. Zahtevnejše dileme, ki so se pojavile pri delu skupine, so bile:

- Ali se pri razvijanju interoperabilnosti za civilno področje vključiti v Proces načrtovanja in ocenjevanja oziroma kako pri razvijanju interoperabilnosti zajeti tudi članice zveze NATO?
- Katera so področja civilnega načrtovanja ukrepov za krizne razmere, ki "potrebujejo" interoperabilnost?
- Kako oceniti raven interoperabilnosti v posamezni državi?
- Kako zagotoviti preglednost podatkov o doseženi interoperabilnosti?

Skupina je predlagala naslednje rešitve:

- Iz skupine ciljev interoperabilnosti iz Procesna načrtovanja in ocenjevanja je 15 takih, ki so uporabni tudi za področje civilnega načrtovanja ukrepov za krizne razmere; ti zajemajo medicinsko podporo, medicinske standarde pri zaščiti in reševanju, krvodajalstvo, medicinsko letalsko evakuacijo, oskrbo z letalskim gorivom, oskrbo z vodo, ravnanje s tovorom, agregate za elektriko, zračne prevoze, operacije iskanja in reševanja, pripravljenost enot, označevanje in obveščanje o območjih z nevarnimi snovmi, letališke postopke in infrastrukturo in znanje uradnih jezikov zveze NATO. Za navedene cilje interoperabilnosti skupina priporoča vsem partnericam, ki sodelujejo v Procesu načrtovanja in ocenjevanja, da jih poskušajo izpolniti.
- Glede področij, na katerih bi bilo smiselno uvajati interoperabilnost za članice in partnerice zveze NATO, je skupina predlagala, naj se na začetku države osredotočijo na tri cilje interoperabilnosti iz Procesna načrtovanja in ocenjevanja in jih prevzamejo kot naloge interoperabilnosti za področje civilnega načrtovanja ukrepov za krizne razmere:

1. *interoperabilnost na področju shranjevanja krvi in krvodajalstva*
2. *interoperabilnost pri medicinsko/letalski evakuaciji*
3. *interoperabilnost pri nalogah zaščite in reševanja.*

- Naloge interoperabilnosti naj se vključijo v Cikel civilnega načrtovanja in ocenjevanja ukrepov za krizne razmere, s katerim zveza NATO vsaka štiri leta določa smernice za delo na področju civilnega načrtovanja ukrepov za krizne razmere in hkrati ocenjuje delo svojih članic na tem področju. Letos bodo prvič v delu tega cikla - Vprašalniku za načrtovanja ukrepov za krizne razmere sodelovale tudi partnerske države, ki bodo to želele. Omenjeni Cikel bo hkrati orodje za ocenjevanje in spremljanje dosežene interoperabilnosti v posameznih državah. S tem bo rešeno tudi vprašanje preglednosti podatkov, saj bodo ti na voljo vsem državam, ki bodo v ciklu sodelovale.
- Za nadaljnje delo Delovna skupina predlaga, da se v prihodnje interoperabilnost usmeri na področje odkrivanja in opozarjanja na RBK nevarnosti in katastrofno (urgentno) medicino oziroma, da se postopno v vsakem Ciklu civilnega načrtovanja in ocenjevanja ukrepov za krizne razmere zajame tematika, ki jo pokrivajo posamezni odbori Višjega odbora zveze NATO za civilno načrtovanje ukrepov za krizne razmere (prevoz po kopnem, prevoz po morju, civilno letalstvo, preskrba z gorivi, preskrba s hrano in kmetijstvo, pripravljenost industrije, civilne telekomunikacije, civilna zaščita in medicinska oskrba).

Sklep

Razvijanje interoperabilnosti je dolgoročen proces, v katerem se bodo cilji razvijali sproti - glede na razvijanje in določanje ciljev in obsega sodelovanja članic in partneric zveze NATO.

Vse države verjetno ne bodo mogle izpolnjevati vseh predlaganih ciljev in nalog in tudi ne bodo dosegle interoperabilnosti na enakih področjih in v enakem času. Pri tem ne smemo pozabiti, da je civilno načrtovanje ukrepov za krizne razmere v nacionalni prostočnosti in da se bodo posamezne države same odločale ali, kako in do katere mere si bodo prizadevale za interoperabilnost z drugimi; pri partnericah je to vezano predvsem na njihove individualne programe sodelovanja z zvezo NATO.

Procesu prizadevanja za interoperabilnost na področju civilnega načrtovanja za krizne razmere se tudi Slovenija ne bo mogla izogniti, če bo želela dejavno sodelovati s članicami in partnericami zveze NATO. Seveda pa bo pri tem morala uravnesiti svoje želje in možnosti, tudi finančne.